

MEPPEL

VERKIEZINGSPROGRAMMA

GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN 2022

VOOR DE VOLGENDE GENERATIES

VOORWOORD

We hoeven er niet om heen te draaien, het CDA heeft een moeilijk jaar achter de rug. We hebben ons landelijk niet van onze beste kant laten zien. Er is veel gedoe geweest en dat heeft zijn sporen nagelaten. Leden waren teleurgesteld of boos, ook in Meppel.

Tegelijk kijken we als CDA terug op twee mooie bestuursperioden, waarin we onze kernwaarden hebben kunnen uitdragen. Zo is Meppel sociaal gebleven en kent het een sterke economie. De financiële positie is beter dan in 2013 en er zijn volop kansen als gemeenschap en als gemeente. Zowel als onderdeel van de regio Zwolle als in de provincie Drenthe. Wij hebben op deze manier met een toegewijde fractie en bestuurder gewerkt aan een Meppel dat we door kunnen geven. Want het bouwen aan de stad en de samenleving doen we niet alleen voor onszelf, maar ook voor de volgende generaties. Dat blijven we graag doen.

Met trots presenteren wij daarom ons Verkiezingsprogramma 2022-2026. Op basis van vertrouwen willen we opnieuw samenwerken met andere partijen én met de inwoners van Meppel, Nijeveen en Rogat. Zo hopen we ook de komende vier jaar een verbindende rol te kunnen spelen. Uit overtuiging.

Namens het bestuur
Wim van der Niet, voorzitter

INLEIDING

Bij CDA Meppel staat betrokkenheid van mensen bij hun stad, hun dorp, hun school, hun buurt, hun kerk, hun bedrijf of hun (sport-)vereniging centraal. Dat is het draagvlak om samen te leven in stad, wijk, buurt of dorp. En daarbij laten wij ons leiden en inspireren door onze uitgangspunten die gebaseerd zijn op een christelijke grondslag. Dat betekent dat mensen vooral tot persoonlijke groei komen door verantwoordelijkheid voor elkaar te nemen.

Voor ons begint politiek met de erkenning van maatschappelijk initiatief. De gemeente Meppel geeft alle mensen en organisaties het vertrouwen dat ze doen wat ze kunnen doen. De inwoner gunt de overheid de ruimte om te doen wat ze moet doen. Vertrouwen staat centraal. We willen geen harde cultuur van controleren en afrekenen.

We zetten in op betrokken inwoners om de onderlinge verbondenheid te versterken. Wie geraakt is door het lot van de ander kan niet anders dan in beweging komen. In de hulp vanuit de gemeente moet de menselijke maat weer zichtbaar en voelbaar worden gemaakt.

Vanuit het besef van verbondenheid tussen de generaties voelen wij ons verantwoordelijk en nemen wij verantwoordelijkheid voor de zorg voor natuur en cultuur. Dat vraagt dat we verder kijken dan ons eigenbelang en onze eigen tijd. We beschermen wat van waarde is. Om een betere samenleving achter te laten voor de komende generatie.

We realiseren ons dat het takenpakket van de gemeente en de complexiteit aan samenwerkingsverbanden het steeds lastiger maakt om tot een afgewogen verkiezingsprogramma te komen. Door decentralisaties is het takenpakket enorm uitgebreid en verzaagd, zeker in het sociale domein. Tegelijkertijd zal dat takenpakket de komende jaren alleen maar verder toenemen, denk aan onderwerpen als de Omgevingswet, energietransitie, wonen en ruimtelijke ordening. Tegelijkertijd staan daar niet altijd de passende (financiële) middelen tegenover. Dat betekent dat wij deze taken ook samen en in afstemming met andere gemeenten op moeten pakken. Dat zal ook impact hebben op de te maken keuzes.

1. ZORG VOOR ELKAAR

ONZE DROOM VOOR MEPPEL IS:

Een samenleving waarin we met elkaar de verantwoordelijkheid dragen voor de gemeente waarin we samen leven, wonen en werken. Want we hebben elkaar nodig. De zorg voor elkaar is het fundament onder onze samenleving. Zo lang we goed voor elkaar zorgen kunnen we iedere uitdaging aan. We dragen samen de verantwoordelijkheid voor een rechtvaardige samenleving waarin iedereen meedoet en ieder mens telt. Het CDA zet in op samenwerking en gedeelde verantwoordelijkheid omdat we ervan overtuigd zijn dat dat meer perspectief en vertrouwen biedt dan een 'ieder voor zich'-maatschappij.

DAAROM WILLEN WIJ:

ZORG IN DE BUURT

..zorg in de buurt en een streekziekenhuis in Meppel behouden, want die versterken elkaar en garanderen dat goede zorg voor iedereen op redelijke afstand bereikbaar is. Huisartsenposten en spoedeisende hulp moeten in de nabijheid beschikbaar zijn en blijven. De aanrijtijd van ambulances moet niet langer worden dan nu het geval is.

..minder marktwerking en meer samenwerken voor de zorg in Meppel.

..voor de zwaardere zorg met de buurgemeenten samenwerken om samen een volledig regionaal zorgaanbod te realiseren. Zorgaanbieders moeten niet voor iedere gemeente een andere procedure volgen en daarom willen wij de procedures op elkaar afstemmen.

..dat de eerstelijnszorg in de wijk, buurt of dorp, zoveel mogelijk als 1 team samenwerkt. Daarbij streven we naar continuïteit, want het is nooit leuk om zorg nodig te hebben, en telkens een andere zorgverlener werkt niet. Een vertrouwd gezicht is belangrijk.

STEUN VOOR WIE EEN ANDER HELPT

..meer mogelijkheden om af en toe op adem te komen door respijtzorg en dagopvang, en de aanvraag daarvan eenvoudiger maken, want mantelzorgers hebben het soms zwaar. Vervoer naar de dagopvang en de respijtzorg moet goed geregeld zijn met zo nodig hulp van deur tot deur.

Ook willen we meer aandacht voor jongeren die naast hun opleiding mantelzorg bieden.

BESCHERMEN WAT ONS HET MEEST DIERBAAR IS: ONZE FAMILIES EN GEZINNEN

..eenduidige regievoering bij problemen in het gezin, zowel binnen de gemeente als met instanties en andere gemeenten of overheden. Want nu zijn er te vaak te veel hulpverleners voor 1 gezin die onvoldoende samenwerken, met als gevolg dat de situatie zelfs kan verslechteren.

..het belang van de kinderen vooropstellen bij relatieproblemen in het gezin, zonder het gezin als geheel uit het oog te verliezen.

ARMOEDE, SCHULDEN EN DAKLOOSHEID VOORKOMEN EN TERUGDRINGEN

..dat zo min mogelijk kinderen in armoede¹ opgroeien. De komende periode willen we het aantal kinderen dat in armoede leeft minimaal halveren. We willen de gezinnen waar deze kinderen opgroeien blijven ondersteunen met onze schuldcoaches en de kracht van de samenleving optimaal benutten, want er zijn veel organisaties die hulp en steun bieden. Daarnaast blijven we informeren en helpen om schulden in de toekomst te voorkomen en willen we maximaal gebruik maken van signalen die worden opgevangen door maatschappelijke organisaties, in het onderwijs en kerken.

..meer bekendheid en betere toegankelijkheid voor regelingen, mogelijkheden en organisaties die zich inzetten voor het tegengaan van armoede en eenzaamheid, want armoede brengt ook vaak eenzaamheid met zich mee, omdat er geen geld is om iets te ondernemen.

..dat arme gezinnen mee moeten kunnen (blijven) doen in de digitale samenleving. Waar nodig draagt de gemeente bij in de kosten.

..voedselbanken en kledingbanken helpen waar we kunnen, bijvoorbeeld bij het vinden van goede en bereikbare huisvesting.

..uithuiszetting vanwege schulden voorkomen, zeker wanneer het gaat om gezinnen met kinderen. Dakloosheid heeft ernstige sociale en psychische effecten voor hen die dat overkomt en vergroot de problemen en kosten voor hen en de samenleving.

..dat (schuld)hulpverleningstrajecten vroegtijdig en effectief worden ingezet.

ADEQUATE JEUGDHULP EN WMO

..binnen de jeugdhulp en WMO minder bureaucratie en meer vertrouwen (bijv. langdurige contracten), zodat de professionals de ruimte krijgen die ze nodig hebben.

..nog meer inzetten op voorlichting en preventie en daarbij de professionals een belangrijke taak en rol laten houden, waarbij wijkteams en het Sociaal Team van de gemeente (nog) meer samenwerken.

..een aanscherping van wat jeugdzorg is en wat onder gewone opvoeding valt. In de jeugdhulp zien we een toename van aanbieders die zich richten op lichte zorg. Hierdoor ontstaan tekorten en zijn bezuinigingen op andere noodzakelijke dingen nodig. Dit is niet wenselijk. Daarom willen we:

---

¹ Armoedegrens volgens het Sociaal Cultureel Planbureau: het bedrag dat je nodig hebt voor de aanschaf van minimaal noodzakelijke goederen en diensten.

- meer samenwerking tussen jeugdzorg en passend onderwijs,
- scherpere afspraken met (bij voorkeur minder) jeugdzorgaanbieders,
- adequate controle op de financiën en
- zorgfraude aanpakken.

Ook de afspraken met huisartsen en andere verwijzers willen we daarom verduidelijken.

..in de contracten voor jeugdhulp het recht van kinderen vastleggen om iemand uit hun eigen omgeving te betrekken bij belangrijke zorgbesluiten. Deze mentor is geen professional, maar een goede bekende, zoals een familielid, de buurman of de trainer van de voetbalclub. De zelfgekozen mentor is er niet om delen van de professionele hulp over te nemen, maar om daadwerkelijk en gelijkwaardig mee te beslissen over wat goed is voor het kind, het gezin en de situatie.

..een actieve rol in het waarderen, werven en ondersteunen van pleeggezinnen, want als een kind (tijdelijk) niet thuis kan wonen, is opvang in een gezin het beste alternatief.

..voortdurende en goede samenwerking met huisartsen ten aanzien van de meest effectieve inzet van praktijkondersteuners voor de Jeugdhulp.

Iedereen de mogelijkheid geven mee te kunnen doen

..samen met mensen met een beperking uitzoeken hoe zij volledig en volwaardig mee kunnen doen.

..voor iedereen goed toegankelijke sportvoorzieningen en openbare gebouwen, zodat mensen met en zonder beperking samen kunnen sporten en bewegen.

..voldoende gehandicaptenparkeerplaatsen bij maatschappelijk belangrijke voorzieningen.

..dat onderwijs passend is voor alle kinderen en voor kinderen met een beperking in het bijzonder: passend onderwijs moet gericht zijn op het mee kunnen laten doen van alle kinderen.

Laaggeletterdheid terugbrengen (van 9% naar 5%)

..de oorzaken van laaggeletterdheid aanpakken door nog beter in beeld te krijgen om wie het gaat, omdat schaamte vaak belemmert om hulp te vragen. Maar ook door in brieven, formulieren en op de website van de gemeente Meppel eenvoudige taal te gebruiken.

..lokale organisaties, zoals MensA, Seniorweb en Taalpunt, behouden en ondersteunen, omdat zij onmisbaar zijn om mensen die moeite hebben met lezen, schrijven en digitale vaardigheden te kunnen bereiken en hen te helpen.

MEER AANDACHT EN ZORG VOOR ALLE GENERATIES

..de menselijke maat blijven hanteren.

..extra aandacht voor stageplaatsen voor jongeren en als gemeente daar zelf ook het voorbeeld in geven (o.a. in de samenwerking in de Regio Zwolle).

..meer erkenning en waardering voor de onmisbare rol van senioren voor vrijwilligerswerk, opvang van (klein-)kinderen, als mantelzorgers, enzovoorts.

..dat scholen, bedrijven (MKB) en verenigingen vaker een beroep doen op senioren om als vrijwilliger, coach of mentor hun kennis en ervaring te delen met jongere generaties. En andersom het contact tussen ouderen en jongeren bevorderen vanuit de maatschappelijke dienstplicht. Daarmee willen we de verbinding tussen generaties bevorderen. Bovendien draagt dat bij aan het tegengaan van eenzaamheid onder onze inwoners.

..het wijk- of buurtbudget behouden en inzetten voor gezamenlijke wijk-, buurt- en dorpsactiviteiten die als doel hebben om te zien naar elkaar en te verbinden, zoals bijvoorbeeld gezamenlijke (tijdelijke) moes-, bloemen en groentetuintjes.

..voorzieningen in de buurt zoals een huisarts, supermarkt, pinautomaat, basisschool of openbare bibliotheek behouden en ruimte om te 'hangen' voor senioren en jongeren.

..extra (financiële) middelen voor dorps-, wijk en buurtcentra, want deze zijn onmisbaar om elkaar te ontmoeten en te leren kennen, juist nu we de effecten van de Corona-crisis hebben ervaren en moeten verwerken. Dit kunnen ook plekken zijn waar huisartsen en andere zorgverleners dicht bij de mensen kunnen werken.

..budgetten voor projecten die generaties en culturen met elkaar in contact brengen.

..dat de vervoersmogelijkheden voor onze senioren en mensen met een beperking binnen de gemeente op orde zijn. We blijven aandacht vragen voor het behoud van openbaar vervoer in Nijeveen, zowel in bereikbaarheid als in reistijd, en brengen bestaande mogelijkheden nog beter onder de aandacht, en we willen initiatieven als een bel- of buurtbus of andere particuliere initiatieven stimuleren.

..extra aandacht voor de bereikbaarheid van voorzieningen zoals een huisartsenpost en een apotheek en de veiligheid van de leefomgeving bij het bouwen van woningen.

..meer variatie in het aanbod van woonvormen in de nabijheid van zorg. (Knarren-)Hofjes, en kangoeroewoningen zijn bijvoorbeeld aantrekkelijke alternatieven voor ouderen die wel op zichzelf willen blijven wonen, maar niet langer de zorg voor een heel huis willen of kunnen hebben. Daarnaast bevorderen we een gevarieerd aanbod van nieuwe vormen van wonen en zorg.

..een snellere behandeling van aanvragen voor mantelzorgwoningen en familiehuizen.

..een experiment met voordeurdelers.

..meer zorgcoöperaties en de oprichting ervan faciliteren.

..de digitale vaardigheid van senioren waar nodig bevorderen. Daardoor kunnen zij langer volwaardig mee blijven doen. Door meer voorlichting en extra aandacht van de politie, banken en bedrijven voor meldingen en aangiftes van senioren over oplichting en kleine criminaliteit, ook via het internet, bevorderen we het gevoel van hun veiligheid.

GOEDE GEESTELIJKE GEZONDHEIDSZORG

..lange wachtlijsten terugdringen door extra praktijkondersteuners aan te stellen die gericht zijn op, en gespecialiseerd zijn in, GGZ-problematiek.

..inwoners waar nodig en gewenst hulp en ondersteuning bieden om de gevolgen van de Coronacrisis te verwerken en hun leven weer op te pakken.

INZETTEN OP PREVENTIE EN GEZOND LEVEN

..nog meer inzetten op preventie en gezond leven, waarbij de gemeente, het zorgkantoor, zorgverleners, zorgverzekeraars en zorgorganisaties samenwerken. We betrekken sportverenigingen en buurtsportcoaches bij preventieve activiteiten.

..dat de sportcoaches (Meppel Actief) hun werk kunnen blijven doen.

..in de komende periode toewerken naar een eerlijke en meer evenwichtige ondersteuning van (sport-)verenigingen en (sport-)accommodaties, omdat wij sporten en daarmee samenhangende (vrijwilligers-) activiteiten willen bevorderen, want sporten beweegt mensen letterlijk en figuurlijk en het verbindt mensen.

..laagdrempelige sport- en bewegingsactiviteiten, en een leefomgeving die uitnodigt tot sport en beweging, in dorp, buurt en wijk, ook voor mensen die door armoede of andere belemmeringen weinig of niet sporten. Ieder kind moet kunnen meedoen met een sportactiviteit.

..een veilig sportklimaat, zodat iedereen kan sporten. Waar nodig bevorderen we het aanstellen van vertrouwenspersonen bij sportverenigingen. We bevorderen waar nodig de contacten tussen sportverenigingen en andere maatschappelijke organisaties zoals onderwijs-, zorg- en jeugdinstanties.

NIEUWKOMERS MEE LATEN DOEN, WANT ZIJ ZIJN ONMISBAAR VOOR KOMENDE GENERATIES

..dat nieuwkomers snel mee kunnen doen en onderdeel worden van sport- en verenigingsleven. Ook streven we ernaar dat iedereen een (passende) baan vindt of een opleiding volgt.

..wanneer een partner van een statushouder werk vindt, de begeleidingstrajecten van de andere partner kunnen doorgaan.

..een laagdrempelige toegang naar een kwalitatief en transparant taalaanbod voor inburgeraars waarborgen en onprofessionele (malafide) taalbureaus uitsluiten.

..dat maatschappelijke begeleiding leidt tot zelfredzaamheid. Veel begeleiding is informeel en wordt door vrijwilligers gedaan. We willen dat er voldoende betaalde krachten zijn om de maatschappelijke begeleiders te coachen en op te vangen. Zij zijn nodig om de vrijwilligers goed te laten functioneren.

INCLUSIVITEIT EN ANTI-DISCRIMINATIE

..bestaande en nieuwe initiatieven stimuleren en ondersteunen die inclusiviteit bevorderen en discriminatie tegengaan.

2. EEN STERKE SAMENLEVING

ONZE DROOM VOOR MEPPEL IS:

een Meppel waarin iedereen kansen krijgt. Waarin iedereen meetelt. Wie echt hulp nodig heeft, krijgt die van de gemeente. Een Meppel waarin we voorkomen dat mensen er niet bij horen, waarin de menselijke maat centraal staat en WIJ is belangrijker dan ik. Meppel is voor ons een gemeente waar het fijn wonen is voor iedereen, waar de openbare ruimte veilig, aantrekkelijk en uitnodigend is en waar voorzieningen beschikbaar en toegankelijk zijn. Voor de levendigheid en saamhorigheid zijn verenigingen en vrijwilligers essentieel. En voor hen die zich belangeloos inzetten wordt steun en waardering gegeven.

EN DAAROM WILLEN WIJ:

KWALITEIT, DUURZAAMHEID, FLEXIBILITEIT ALS HET GAAT OM WONEN

..via de prestatieafspraken woningbouwcorporaties stimuleren om met bouw en de verduurzaming aan de slag te gaan.

..een oplossing voor de enorme hoeveelheid regels voor woningbouwinitiatieven. We maken flexibele woonvormen voor starters mogelijk door een daadkrachtige aanpak. Deze woonvormen kunnen ook ingezet worden voor andere doelgroepen (bijv. statushouders, daklozen en eenpersoonshuishoudens).

..particuliere (collectieve) wooninitiatieven stimuleren en bevorderen en daarom in de wijk Nieuwveense Landen met minimaal 2 initiatieven starten. En we willen ook dat het mogelijk wordt om collectief in te schrijven op 1 bouwkaavel, onder voorwaarde dat het collectief zich als een rechtspersoon (bijvoorbeeld vereniging of coöperatie) organiseert.

..dat nieuwe en vernieuwende woonconcepten de vrijheid en medewerking krijgen om te ontwikkelen. Dit draagt optimaal bij aan de diversiteit en het aantal woningen.

..experimenteren met erfpachtconstructies, als een serieus middel om de hoge startkosten te verlagen.

RUIM BAAN VOOR STARTERS, DOORSTROMERS EN SENIOREN

..via de prestatieafspraken met woningbouwcorporaties doorstroming bevorderen door bijvoorbeeld (meer) huurdifferentiatie, want wij willen een oplossing voor de lastige positie van starters, senioren, mensen met een kleine portemonnee en eenpersoonshuishoudens bij het vinden van een geschikte huur- of koopwoning.

..sneller meer sociale huurwoningen (laten) bouwen om de wachtlijsten voor een huurwoning te verkorten.

..het bouwen van tijdelijke woningen (flex wonen) stimuleren als effectief en relatief snel middel in de strijd tegen woningnood. Hiermee bieden we perspectief aan mensen met een acute woonvraag, die met de reguliere woningtoewijzing tussen wal en schip vallen (bijvoorbeeld starters, gebroken gezinnen, mensen die een baan gevonden hebben in een nieuwe omgeving). Wij zetten hierbij maximaal in op de mogelijkheden voor versnelde bestemmingsplanprocedures en de bouw van tijdelijke woningen (mogelijk op basis van Crisis- en Herstelwet, waar wij in Meppel succesvol mee geëxperimenteerd hebben in onder andere Noordpoort).

..leegstand (bijvoorbeeld woonruimte boven winkels in het centrum) te benutten en eigenaren en verhuurders te stimuleren dat mogelijk te maken.

..een wooncarrière in eigen dorp, wijk of buurt mogelijk te maken.

..bij sociale huur- en koopwoningen zo veel mogelijk voorrang voor inwoners van onze gemeente. Kopers moeten een sociaal en/of economische binding hebben met de gemeente Meppel.

..starters op de woningmarkt korting geven op de grondprijs. Die korting maakt de instap makkelijker en betaalt zich op lange termijn ruimschoots terug.

..dat de voorwaarden voor startersleningen worden verruimd. De koopsom is daarvoor nu gemaximeerd op €235.000, dat moet hoger en dat maximum willen we koppelen aan de startersvrijstellingsgrens² voor de overdrachtsbelasting.

..flexibel omgaan met bijzondere woonvormen. De combinatie van wonen en zorg voor een gehandicapt kind of familie in de directe woonomgeving vindt het CDA vanzelfsprekend. Wij willen dat de gemeente vergunningen voor flexibele bouwconcepten met een bepaalde duur afgeeft, waarna de opstal, als de zorgtaak is beëindigd, weer verwijderd kan worden.

ONTMOETEN

..goede ontmoetingsplekken in beeld en onder de aandacht brengen, en waar nodig faciliteren, want die kunnen contacten tussen onze inwoners bevorderen. Dat is juist nu van belang om de gevolgen van de Corona-crisis met elkaar op te vangen. Hierbij kan gedacht worden aan gemeenschappelijke (multifunctionele) ruimten/binnentuinen waar mensen elkaar kunnen ontmoeten. Dan kan in het dorps- of buurthuis, wijkcentrum of het bibliotheekfiliaal, maar ook in kerken, kringloopwinkels of koffiecorners van supermarkten.

..ontmoetingen stimuleren tussen inwoners in een kwetsbare positie en inwoners met goede banen en opleidingen. Dat draagt bij aan wederzijds inlevingsvermogen en empathie.

---

² In 2021 is de woningwaarde gemaximeerd op €400.000 om voor de startersvrijstelling in aanmerking te komen.

WONEN IN EEN VEILIGE, SCHONE EN PLEZIERIGE WIJK!

..bewoners stimuleren actief te zijn in hun directe omgeving en de mogelijkheden vergroten voor bewoners om medeverantwoordelijkheid te dragen. We willen ook het vertrouwen in organisaties, de bekendheid van de professionals (wijkregisseur, wijkagent, et.) en de samenwerking in de wijk verhogen.

..de wijkregisseurs behouden, omdat zij ook van toegevoegde waarde blijken voor een veilige, schone en plezierige wijk.

FLEXIBEL EN CIRCULAIR BOUWEN

..flexibel bouwen, zodat dat steeds meer woningen en andere gebouwen aanpasbaar zijn in geval hun bestemming verandert.

..na inwerkingtreding van de Omgevingswet erop toezien dat procedures voor aanvragen en initiatieven daadwerkelijk makkelijker en sneller opgepakt worden doordat bestemmingsplannen efficiënter tot stand komen, meer maatwerk wordt gegeven in plaats van afvinklijstjes, meer ruimte wordt gegeven aan bouwtechnische innovaties en er minder angst is voor jurisprudentie.

..het vanzelfsprekend is dat bewoners actief worden betrokken bij bouwinitiatieven in hun woonbuurt.

..circulair bouwen (demontage en hergebruik van materialen stimuleren en sloop verminderen) en bouwen met uitneembare onderdelen bevorderen. Daardoor maken we woningen van duurzaam materiaal, die relatief snel kunnen worden gebouwd en/of gedemonteerd, en die geschikt zijn voor alle levensfasen.

BOUWEN OP DE GOEDE PLEK

..planontwikkelingen vanuit een totaalvisie op de stad tot stand komen. Wij zien de gemeente als bewaker van integraliteit.

KWALITATIEF FIJNE EN GOEDE LEEFOMGEVING

..openbaar groen beter benutten, want de positieve effecten van groen op onze gezondheid zijn bewezen. Mensen met een groene woonomgeving voelen zich gezonder. Wij willen de groene openbare ruimte aantrekkelijker maken om te bewegen, te zijn en te ontmoeten. Bovendien houdt groen de omgeving koel in de zomer, gaat wateroverlast tegen in de winter en zorgt voor versterking van de biodiversiteit.

..dat Meppel 'waterslim' wordt, zodat we de pieken in regenval en droogte beter aankunnen. Daarom willen wij dat wij aangesloten blijven bij de Stichting Steenbreek en dat woningbouwcorporaties hun huurders stimuleren hun tuinen te vergroenen.

..bij plaatsing van windmolens en zonnecollectoren dat er lokaal voldoende draagvlak is, voordat plannen worden uitgevoerd.

..bewoners meer inbreng geven over het groen in hun buurt. Willen mensen hoogwaardig groen in hun buurt, dan vragen we in ruil daarvoor hun bijdrage bij het onderhoud van dit groen. De gemeente faciliteert de bewoners waar nodig met materialen en kennis. Een mooi voorbeeld is wooncentrum De Beemd in de wijk Oosterboer, waar tuingereedschap beschikbaar is voor gemeenschappelijk gebruik.

..de inrichting van de openbare ruimte niet het sluitstuk laten zijn van economische activiteiten in de omgeving. De zorg voor een aantrekkelijke en toegankelijke inpassing in de omgeving is daarom een vast onderdeel van ontwikkelopgaven.

..dat iedereen veilig op pad kan. De openbare ruimte en openbare gebouwen moeten veilig en goed toegankelijk zijn, door bijvoorbeeld het toepassen van slimme verlichting. Daarmee zorgen we ook voor zelfstandige mobiliteit van kinderen en ouderen.

..oplossingen die inwoners zelf bedenken om beter voor elkaar te kunnen zorgen stimuleren en ondersteunen. Wij willen bijvoorbeeld meer bankjes voor ontmoeting.

..een goede controle op milieugevoelige bedrijven en bedrijven met een veiligheidsrisico. Dat betekent ook toezien op een goed functionerende Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe.

INVESTEREN IN GOEDE BEREIKBAARHEID

..een veilig fietsnetwerk, met duidelijke en eenduidige voorrangsregels (o.a. op rotondes).

..fietssnelwegen en -paden aanleggen of bestaande routes daarop aansluiten. In combinatie met de opkomst van de elektrische fiets nodigen snelle en veilige routes uit vaker op de fiets te stappen en om langere afstanden af te leggen. Dit vermindert tegelijkertijd de druk op wegen en het milieu.

DUURZAAM VERVOER

..maatschappelijke initiatieven, zoals bijvoorbeeld een lokale belbus stimuleren en meer gebruik maken van innovaties op ICT-gebied, waardoor reizigers op aanvraag gemakkelijker en meer gebruik kunnen maken van allerlei vervoersmogelijkheden.

..inwoners stimuleren om zelf bij te dragen aan duurzaam vervoer door bijvoorbeeld gebruik te maken van huurauto's, autodelen, etc.

..innovaties die een bijdrage aan duurzame mobiliteit aanjagen, zoals duurzame innovaties bij de aanleg van wegen. Denk hierbij aan laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen, aan gras-parkeren, maar ook aan specifieke projecten, zoals projecten met circulair asfalt (bijv. Grasfalt).

EEN VITAAL VERENIGINGSLEVEN

..regels en vergunningen voor verenigingen en clubs verminderen. En meer vertrouwen en ruimte voor initiatief geven: waar mogelijk kan worden volstaan met algemene regels of met een melding. Daarom willen wij het zogenaamde Aanjaagbudget handhaven en mede daarvoor gebruiken, want een vitaal verenigingsleven zorgt voor een vitale samenleving.

..vergunningen voor verenigingen bij voorkeur doorlopend laten zijn, zodat deze niet periodiek verlengd hoeven te worden. Subsidies willen we beter afstemmen op de te leveren bijdrage aan de realisatie van maatschappelijke doelen, waardoor de verbindende waarde voor de samenleving wordt beloond. Een foto of filmpje om dat aan te tonen is genoeg en draagt bij aan minder bureaucratie.

..de subsidie Frisse Start de komende periode jaarlijks beschikbaar stellen om het verenigingsleven en vrijwilligerswerk een steun in de rug te geven.

..daar waar voorzieningen onder druk staan, deze bij voorkeur worden ingericht voor meerdere gebruikers. Zo kunnen voorzieningen langer behouden blijven. Scholen, zorginstellingen en verenigingen maken bijvoorbeeld gebruik van hetzelfde gebouw.

KUNST EN CULTUUR VOOR IEDEREEN TOEGANKELIJK LATEN ZIJN

..de theaterfunctie (Ogterop) behouden voor de huidige generaties en doorgeven aan volgende generaties. Daarmee investeren wij ook in het verbinden van generaties doordat er bijvoorbeeld ook ruimte komt voor het poppodium, en versterken wij de verbinding tussen kunst, cultuur, onderwijs en andere maatschappelijke functies.

..de samenwerking van verenigingen en onderwijsinstellingen faciliteren om een gevarieerd cultuuraanbod te verzorgen voor jong en oud.

..de bestaande regelingen voor bijstandsgezinnen en gezinnen op de armoedegrens handhaven zodat zij ook deel kunnen blijven nemen aan culturele activiteiten.

PASSENDE SUBSIDIES

..in deze bestuursperiode een meer evenwichtige en transparante vaststelling en toekenning van subsidies realiseren, gebaseerd op duidelijke criteria, zodat aanvragers weten waar zij aan toe zijn en hoe zij de hoogte van de bijdrage eventueel kunnen beïnvloeden.

..initiatiefnemers en aanvragers actief wijzen op mogelijke regelingen of subsidies die beschikbaar worden gesteld door bijvoorbeeld provincie, Rijk of Europa.

LEESVAARDIGHEID STIMULEREN EN WAAR NODIG VERBETEREN

..dat de bibliotheek voor iedereen zo toegankelijk mogelijk blijft en daarbij met haar tijd meegaat. Wij zien de bibliotheek als ontmoetingsplek waar mensen met diverse achtergronden samenkomen om kennis op te doen en de kans krijgen al het moois te ontdekken dat literatuur, kunst en wetenschap ons te bieden hebben. Leesvaardigheid is een voorwaarde om goed mee te kunnen doen in de samenleving. Wij willen daarom dat bibliotheken en onderwijsinstellingen voldoende middelen krijgen of houden om de vaardigheden op dit gebied te stimuleren en op peil te brengen.

3. EEN EERLIJKE EN DUURZAME ECONOMIE

ONZE DROOM VOOR MEPPEL IS:

een eerlijke en een duurzame economie. Een economie met ruimte voor lokaal ondernemerschap. Het is noodzakelijk dat de gemeente met lokale ondernemers gezamenlijk optrekt in de uitdagingen op het gebied van duurzaamheid, werkgelegenheid en scholing. Eerlijk ondernemerschap kenmerkt zich door bewust te zijn van de impact op de omgeving en door continuïteit op de langere termijn voorop te stellen.

Een CO2-neutraal Meppel in 2040. De verduurzamingsopgave is ook voor de gemeente Meppel een uitdaging op zowel fysiek als sociaal vlak. CDA Meppel wil de verduurzamingsopgave betaalbaar en behapbaar voor de inwoners uitvoeren. Met een groene en schone leefomgeving, investeringen in schone energie en vermindering van de CO2-uitstoot dragen we bij aan de doelen van Parijs. Daarbij staan wij voor een eerlijke balans tussen de lokale lusten en lasten van het klimaatbeleid. We betrekken inwoners vooraf bij grote besluiten en bieden ruimere regelingen voor investeringen in isolatie en energiebesparing aan je eigen huis.

EN DAAROM WILLEN WIJ:

A. EEN EERLIJKE ECONOMIE

LOKAAL ONDERNEMERSCHAP EN LOKALE ONDERSTEUNING

..met het bedrijfsleven, het onderwijs en andere organisaties afspraken maken over duurzaamheidsmaatregelen, investeringen in opleidingen ter bevordering van toekomstig personeel, aanstellen van mensen met een beperking, een minimaal aantal stage- en leerplekken en investeringen in innovatie. Wij vinden het daarbij belangrijk dat die afspraken worden gemaakt op basis van wederkerigheid (geven en nemen).

..dat er één vast aanspreekpunt voor ondernemers is/blijft, die verantwoordelijk is en verantwoordelijkheid neemt voor het traject van vergunningsaanvragen, maar ook voor kansen en vragen. Een ondernemer hoeft dus niet te 'zoeken' naar de juiste ambtenaar bij het juiste loket.

..geen hogere lokale belastingen voor ondernemers. Behalve als in samenspraak met de ondernemers is afgesproken om de inkomsten te gebruiken voor verbeteringen van het ondernemersklimaat.

..schrappen (1 nieuwe regel = 1 oude schrappen), aanpassen of flexibiliseren van regels en meer ruimte voor experimenten in het op te stellen omgevingsplan, want voor een toekomstbestendige economie is flexibiliteit belangrijk. Ondernemers moeten voldoende

ruimte krijgen en houden om te ondernemen.

..een gelijk speelveld binnen de regio over omvang en kwaliteit van bedrijventerreinen: voldoende aanbod van kavels en toekomstbestendige terreinen..

..investeren in uitbreiding van de havencapaciteit als onderdeel van Port of Zwolle, inclusief uitdiepen van het Meppelerdiep, nadat we een onderbouwde ambitie hebben ten aanzien van de omvang van de groei van de haven. De natuurwaarde die hierdoor mogelijk verloren gaat, willen we compenseren.

..de realisatie van Meppel als Grondstoffenhub bevorderen, waardoor (nieuwe) werkgelegenheid wordt gestimuleerd en Meppel een spilfunctie in de regio vervult.

..ruimte voor groei voor lokaal gewortelde bedrijven, zodat de vitaliteit van buurten, wijken en dorpen behouden blijft.

MINDER LEEGSTAND IN HET CENTRUM EN WINKELSTRATEN

..leegstaande winkels, bedrijfsgebouwen of overheidspanden gebruiken om startende en kleine ondernemers te huisvesten, en dit samen met banken en lokale vastgoedeigenaren realiseren.

..het Binnenstad plan afronden, waardoor in de aanloopstraten naar het centrum meer ruimte is voor wonen en ondernemers worden verleid zich te verplaatsen naar het centrum.

..een visie opstellen op evenementen en activiteiten in de binnenstad, omdat we trots zijn op onze evenementen en dat ook door willen geven aan volgende generaties. Daarbij moeten we rekening houden met een veranderende binnenstad met minder winkels en meer bewoners.

..de focus van de binnenstad verleggen naar de driehoek Stationsgebied-Haven-Noordpoort, waardoor de unieke ligging van Meppel aan weg, water en spoor nog meer wordt benadrukt en benut.

DE WERKGELEGENHEID BEVORDEREN

..maximaal in blijven zetten op het voorkomen van werkloosheid. Mensen die in de bijstand zitten, helpen we met een lokale basisbaan. Dit is een parttimebaan die meer opbrengt dan de bijstandsuitkering en gericht moet zijn op het doorstromen naar een volwaardige baan.

..een vrijstelling van de sollicitatieplicht voor vrijwilligers en mantelzorgers boven de 60 jaar, die structureel meerdere dagen per week vrijwilligerswerk doen of mantelzorger zijn.

..zoveel mogelijk profiteren van de kennis, kunde en mogelijkheden van de deelnemers in de arbeidsmarktregio Zwolle, en wederzijds.

MEER AANDACHT VOOR LEREN EN WERKEN

..hernieuwde aandacht voor en inzetten op ambachtelijke beroepen: Meppel is van oudsher een gemeente met veel maakindustrie en dat moet tot uiting komen in gemeentelijk beleid. We willen daarom ook dat de samenwerking tussen regionale opleidingscentra en het bedrijfsleven verbetert om jongeren aan een stageplek te helpen en -samen met het bedrijfsleven - opleidingstrajecten ontwikkelen voor specifieke werkgelegenheid in de regio. Bijvoorbeeld door herintroductie van 'meester-gezel'-trajecten.

..samen met bedrijven en opleidingscentra meer stageplaatsen aanbieden, want een stageperiode is niet alleen belangrijk voor verdere ontwikkeling van vaardigheden en competenties, maar het is vaak ook een voorwaarde om af te studeren of over te gaan naar een volgend studiejaar. Veel jongeren ondervinden stress omdat het aanbod van overheid en bedrijfsleven ontoereikend is. In het ergste geval staken zij daarom hun studie. Met als resultaat een studieschuld en geen diploma. Ondernemers ervaren op hun beurt een tekort aan (nieuwe) opgeleide medewerkers.

..scholen stimuleren om scholieren kennis te laten maken met maatschappelijke organisaties. Daardoor kunnen jongeren ervaring opdoen in het leveren van een bijdrage aan de samenleving en het werken in een (vrijwilligers-)organisatie.

EEN VITALE AGRARISCHE SECTOR

..maatwerk gericht op de eigen verantwoordelijkheid van en respect voor agrarisch ondernemers. Hun inspanning voor ruimtelijke kwaliteit of energietransitie levert ruimte op om te ondernemen.

..agrariërs stimuleren zorg te dragen voor lokaal natuurbeheer. Wij zien de agrariër als beheerder van ons landschap en waarderen hen daarvoor.

..de gemeente Meppel aansluiten bij Agrarische Natuur Drenthe (AND), waardoor provinciale subsidie binnengehaald kan worden om agrariërs te ondersteunen bij agrarisch natuurbeheer.

B. EEN DUURZAME SAMENLEVING

BETAALBARE, BEHAPBARE VERDUURZAMING MET DRAAGVLAK

..de verduurzamingsopgaven samen met onze inwoners vormgeven en uitvoeren, want onze inwoners en bedrijven zijn bereid de stap te zetten, zolang zij weten dat de lasten betaalbaar zijn en eerlijk worden verdeeld. En als zij -meer dan nu- vooraf worden betrokken bij belangrijke besluiten.

..een integrale benadering van vraagstukken met een maximaal draagvlak onder inwoners. Wij willen dat de lusten en lasten van het klimaatbeleid daarbij zo eerlijk mogelijk worden verdeeld.

..dat de verduurzamingsopgave vooral als een leerproces wordt gezien, waarvoor voldoende tijd, geld en menskracht beschikbaar moeten komen.

EIGEN ENERGIEOPWEKKING EN EEN DAARBIJ PASSENDE INFRASTRUCTUUR

..als uitgangspunt dat inwoners een eigen keuze moeten kunnen maken om deel te nemen aan een collectieve energievoorziening.

..ruimte bieden aan inwoners en bedrijven om bij te dragen aan maatschappelijke doelen, want dat is essentieel voor het draagvlak voor het energie- en duurzaamheidsbeleid.

..een eerlijke verdeling van lusten en lasten in de lokale gemeenschap, want vaak geldt dat energieopwekking de samenleving als geheel ten goede komt, maar lokaal voor overlast zorgt.

..maximale inwonersparticipatie bij grootschalig opwekken van energie. Dit begint met goed informeren en gebruik te maken van de lokale expertise. Kleinschalige lokale energiecoöperaties en lokale bedrijven worden hierbij actief betrokken. We willen dat onze inwoners als eerste financieel kunnen deelnemen en streven naar minimaal 50% lokaal eigendom.

..de “Zonneladder” toepassen: eerst zon op het dak. Landbouwgronden en natuurgebieden worden zoveel mogelijk ontzien.

..meervoudige duurzaamheid: schaarse grond wordt zoveel als mogelijk voor dubbel gebruik ingezet. We denken dan o.a. aan het overkappen van parkeerterreinen met zonnepanelen, opwek van wind en zon op dezelfde percelen en asbestdaken vervangen door een dak met zonnepanelen.

..bij het verduurzamen van wijken gebruik maken van de uitzonderingsmogelijkheid om te kiezen voor behoud en aanleg van gasnetten in de gemeente. Niet om gas te behouden

voor de toekomst, maar wel om de kans te geven aan nieuwe innovaties (zoals waterstof en groen gas) die de bestaande gasleiding infrastructuur kunnen gebruiken.

..proeftuinen starten om ondernemers, woningcorporaties en initiatieven uit de samenleving te laten experimenteren met duurzame projecten zoals energiepositief bouwen en energie-, en warmteopwekprojecten.

..energiearmoede tegengaan. De extra uitgaven door maatregelen voor energiebesparing en isolatie van de woning moeten voor inwoners betaalbaar blijven. Daarom willen we een aanvullende lokale regeling in het leven roepen en onze inwoners gratis energiecoaches aanbieden om hun energieverbruik waar mogelijk te verminderen en hen te helpen bij energiebesparende maatregelen. Daarvoor willen we ook de hulp van energiecoöperaties inroepen en woningcorporaties mee laten betalen aan de kosten van de energiecoaches.

EEN CIRCULAIRE ECONOMIE

..dat de gemeente helpt door bewustwording en verbinding te zoeken tussen bedrijven, organisaties en lokale initiatieven die met circulaire economie bezig zijn.

..initiatieven stimuleren en steunen die de ruil- en deeleconomie bevorderen, waaronder cofinanciering en crowdfunding.

..lokale coöperaties van boeren, winkeliers en consumenten stimuleren om regionale producten op de markt te brengen en zo bij te dragen aan een sterke lokale en circulaire economie. Want wat je van dichtbij haalt is verser, lekkerder en vaak minder belastend voor het milieu.

DUURZAAMHEID FACILITEREN

..de verduurzaming van scholen, buurthuizen, verenigingsgebouwen en cultureel erfgoed en bedrijventerreinen actief ondersteunen en ontzorgen. Dit bespaart deze organisaties veel werk en leidt in veel gevallen tot lagere energiekosten. Nieuwe scholen worden (bijna) energieneutraal gebouwd en hebben voldoende ventilatie. Voor bestaand onroerend goed wordt in beeld gebracht welke duurzaamheidsinvesteringen noodzakelijk zijn.

..'groepen' inwoners, organisaties en bedrijven stimuleren, die uit zichzelf met goede voorstellen komen voor de verduurzamingsopgave. Daarbij willen we vooral inzetten op projecten en processen die op dit moment en zonder al te veel weerstand en risico te realiseren zijn.

..lokale energiecoöperaties in de startfase helpen door garanties en/of (voor)financiering te verstrekken, want zij vervullen een belangrijke plek in de verduurzamingsopgave.

..er een lokaal energieloket komt waar inwoners, sportverenigingen, bedrijven en instellingen terecht kunnen voor vragen en ondersteuning, bemenst door gemeente en lokale experts.

..afdwingbare eisen om duurzaam te bouwen bij de kaveluitgifte van woning- en bedrijvenlocaties.

DUURZAAM INKOPEN

..dat bij voorkeur lokaal of regionaal wordt ingekocht en aanbesteed.

..voldoende kans geven aan lokale ondernemers. Bijvoorbeeld door deelname aan het Vervolgprogramma Beter Aanbesteden.

..duidelijke en eenduidige criteria voor duurzaam inkopen. Hierdoor weten (lokale) opdrachtnemers waar zij aan toe zijn en hoe zij zelf met passende en innovatieve oplossingen kunnen komen.

DUURZAAM AFVALBELEID

..bewoners, ondernemers en organisaties blijven prikkelen en met goed voorbeeldgedrag inspireren om de hoeveelheid restafval terug te dringen.

..het experiment met inzamelen van luiers en incontinentiemateriaal voortzetten en uitbreiden.

4. EEN BETROUWBARE EN DIENSTBARE OVERHEID

ONZE DROOM VOOR MEPPEL IS:

een gemeentelijke overheid die betrouwbaar en dienstbaar is aan de samenleving en die er is voor inwoners en ondernemers.

Een betrouwbare overheid die mensen zekerheid geeft. En ook om onrecht te bestrijden, rechtvaardig is. En, een overheid die zorgt voor mensen die kwetsbaar en afhankelijk zijn.

Een gemeentelijke organisatie die duidelijk, transparant en slagvaardig is. Waar inwoners en ondernemers actieve medewerking en goede, tijdige en begrijpelijke informatie krijgen. Waar inwoners en ondernemers echt kunnen meedenken, meepraten en meebeslissen bij belangrijke besluiten die hun leefomgeving beïnvloeden.

EN DAAROM WILLEN WIJ:

DE SAMENLEVING AAN ZET

..dat participatie ook échte participatie is: inwoners moeten mee kunnen denken over oplossingen in hun directe omgeving (zoals bijvoorbeeld bij de herinrichting van het Beatrixplantsoen), of inbreng kunnen leveren voor gemeentelijk beleid. De gemeente faciliteert en bewaakt de kaders.

..de denkkraft, daadkracht en betrokkenheid van inwoners maximaal benutten. Daarbij zoeken we nadrukkelijk naar mogelijkheden om inwoners, die zich minder laten horen, te bereiken.

..lokale kennis van onze inwoners benutten door expertpanels in te zetten voor specifieke onderwerpen. Ook in Meppel wonen veel mensen die kennis hebben van specifieke onderwerpen die in de gemeente spelen. Bijvoorbeeld omdat zij werken rondom de energietransitie, omgevingswet of binnen het sociaal domein. Mensen geven aan dat ze hun professionele kennis best vrijwillig in willen zetten voor hun eigen leefomgeving.

..dienstverlening dichtbij inwoners en ondernemers aanbieden én waar mogelijk digitaal. Tenzij de situatie om maatwerk vraagt, zoals bijvoorbeeld in de zorg (sociaal domein) waar vaak kennis van de specifieke situatie vereist is om goede diensten te verlenen.

...dat het normaal wordt dat initiatief uit de samenleving voorrang krijgt. De gemeente hoeft niet alles zelf te doen. Bij zoveel mogelijk projecten moet de gemeentelijke organisatie zich afvragen of zij zelf aan de slag gaat of dat ideeën van de inwoners uitgevoerd kunnen worden.

..dat al in de planningsfase (vroeg fase) overleg plaatsvindt met omwonenden en er gelegenheid is om mee te denken, zodat goede ideeën niet verloren gaan en bezwaarprocedures worden voorkomen.

EEN VEILIGE OMGEVING

..dat onze inwoners zich thuis, beschermd en geborgen voelen. Een veilige gemeente vraagt om stevige maatregelen. Geen woorden, maar daden. Vooral bij criminaliteit die een grote impact heeft op het slachtoffer, diens directe omgeving en het veiligheidsgevoel in de samenleving, zoals ondermijning en woninginbraken. Maar ook op thema's als verkeersoverlast, veilige schoolomgeving en openbare ruimte.

..dat de gemeente samen met politie, belastingdienst en andere organisaties optrekt om ondermijning tegen te gaan. Criminaliteit die de 'bovenwereld' met de 'onderwereld' vermengt tast onze rechtstaat aan, waardoor we de veiligheid voor onze inwoners op termijn niet meer kunnen garanderen en moet daarom gestopt worden. Daarbij willen we extra aandacht besteden aan bewustwording bij onze inwoners door voorlichting hoe (signalen van) ondermijning te herkennen en anoniem te melden.

CULTUREEL ERFGOED BEWAREN VOOR VOLGENDE GENERATIES

..respect voor onze waarden en ons cultureel, religieus, agrarisch en historisch erfgoed, voor dialecten en streektaalen, en voor feesten van gemeenschappelijkheid, zoals Kerst.

..in de komende bestuursperiode de toekomstvisie afronden op ons cultureel- en religieus erfgoed.

GEZONDE GEMEENTEFINANCIËN

..de gemeente als een goede rentmeester met haar geld omgaat en gezond investeert. We willen duurzaam omgaan met de beperkte financiële middelen die voorhanden zijn. Daarbij hanteren wij de volgende uitgangspunten: zorgvuldigheid, spaarzaamheid, transparantie en gematigde lokale lasten.

..geen investeringen doen in opdrachten van het Rijk zonder adequate financiën vanuit het Rijk.

..niet dat de ozb (onroerendezaakbelasting) wordt verhoogd om nieuw beleid uit te voeren. Verhoging van de ozb zetten we in principe als laatste mogelijkheid in om de begroting sluitend te krijgen.

WAARDEN EN TRADITIES IN DE SAMENLEVING

..een lokale overheid die vertrouwen uitstraalt, daarnaar handelt en denkt in kansen; toekomstgericht! Daarbij stellen wij een zorgvuldige afweging van belangen voorop. En wij laten ons inspireren door christelijke waarden, die nog steeds actueel zijn.

..nieuwe vormen van samenwerking en bestuur, die passen bij een nieuwe tijd, maar die altijd mensen centraal stelt. En daarom ondersteunen wij initiatieven die hier een actieve bijdrage aan leveren op sociaal, cultureel of natuurgebied.

..erkenning voor de vormende en bindende waarde van kerkelijke en culturele verbanden en (sport-) verenigingen. Zij zijn dienstbaar aan de samenleving en de overheid moet hen daarin waarderen en beschermen.